

**THE IMAGE OF ROMANIAN CULTURE IN THE FIRST SERIES OF THE JOURNAL
"KORUNK" FROM CLUJ-NAPOCA**

**Tomonicska Ingrid, PhD Student, "Transilvania" University of Braşov, Romanian
Academy, POSDRU/159/1.5/S/136077**

Abstract: Today, when globalization tends to standardize, states, ethnic groups and individuals are trying to highlight and promote their specificity through dialogue between cultures. This dialogue isn't, however, an invention of the XXI century, it has deep roots. In the midst of the troubled twentieth century, a Hungarian review is born in Cluj-Napoca, a review that lasted – with some interruptions – through ages and which functions today, too. In it's pages, crystallizes an image of Romanian culture from different perspectives: that of a man of culture, of a historian, of a politician, of a minority etc. This paper summarizes only a part of the mosaic, the image of the culture from the first period of the journal Culture(1926-1940).

Keywords: writer, literature, culture, „Korunk”

Termeni ca multi- și interculturalitate, multi- și plurilingvism sunt termeni vehiculați zi de zi. Totuși, nu sunt o invenție a secolului XXI, ci își au rădăcinile în vremuri străvechi, vârsta lor fiind aceeași cu relațiile dintre popoare, chiar dacă nu au existat exact sub aceste denumiri. România, ca multe alte state ale lumii, își asumă acești termeni prin prezența în cadrul granițelor statale a numeroaselor minorități naționale – albanezi, bulgari, croați, germani, italieni, maghiari, sârbi, slovaci, turci, ucraineni etc. –, fiecare cu propria limbă și cultură. Conviețuirea acestora are la bază principiul fundamental al acceptării și toleranței, iar culturile lor îmbogățesc cultura statului care – în acest context – oferă o imagine particulară și policromă.

Promovarea culturii s-a diversificat odată cu evoluția societății, metodele și instrumentele ei fiind tot mai variate. Secolul XX, perioada interbelică în speță, a avut și ea căile ei proprii de promovare a culturii, chiar dacă nu atât de diverse ca ale secolului XXI, care poate fi caracterizat prin explozia de informație. Radioul la începutul secolului, mai apoi televizorul cu prima sa emisiune în 1927 nu ocupau în perioada interbelică rolul pe care l-au avut începând cu perioada postbelică. Astfel, dintre instrumentele mass-mediei, presa scrisă – cu venerabila ei vârstă de peste 400 de ani – a fost cea care a jucat rolul primordial în diseminarea informației. Nu doar capitala sau marile orașe, ci până și cele mai mici localități din provincie aveau diverse publicații, de la cele generale la cele de interes special, tematice, publicate zilnic, săptămânal, lunar etc.

Una dintre cele mai importante publicații ale maghiarilor din România este revista „Korunk” din Cluj-Napoca – centrul cultural de necontestat al maghiarilor din Transilvania. Revista a fost înființată în 1926, primul ei număr apărând în februarie sub direcția lui Dienes László, fondatorul revistei. Ștafeta este preluată de Gaál Gábor, urmașul lui Dienes, care se implică în redactarea publicației din 1928, numele apărându-i pe copertă din ianuarie 1929, alături de cel al fondatorului. Gaál este cel care redactează revista de facto din 1928, când Dienes se mută cu familia la Berlin – din cauza viziunii sale radicale de stânga, este bătut până la sânge de niște tineri din Garda de Fier¹ – de unde mai trimite articole. Numele lui nu

¹Romániai magyar irodalmi lexikon (RMIL), vol. I (A-F), Ed. Kriterion, București, 1981, p. 406.

mai apare pe copertă din septembrie 1931. Gaál devine redactor-șef și o conduce până la interzicerea ei din 1940².

Prima serie a revistei (1926-1940) se caracterizează la început prin liberalism, mai apoi prin promovarea tot mai accentuată a ideologiilor de stânga, prin promovarea avangardei și prezintă o paletă largă de probleme din diferite domenii: sociologie, economie, politică, medicină, științe ale naturii, tehnică, cultură etc., încercând să țină pasul cu schimbările tot mai alerte ale perioadei interbelice, după cum arată Dienes László în *Introducere*: „Gândirea vremii noastre, oriunde s-ar uita, peste tot întâlnește probleme. Ce este problema? O întrebare fără răspuns. O întrebare la care nu putem da un răspuns convingător. Iar astăzi ne înconjoară numeroase astfel de probleme nerezolvate. Întreaga lume ce ne înconjoară a devenit problematică [...], baza economică a vieții noastre, simpla câștigare a pâinii, [...], formele de bază ale vieții noastre sociale, [...] modurile de exprimare ale spiritului nostru / intelectualității noastre [...], știința [...], arta [...], religia [...], viața în sine, căreia doar convingerea și credința ce descriu problemele le pot da scop și esență conținutului.”³ Astfel, ea se sincronizează cu literatura europeană occidentală, iar supraviețuirea ei se datorează, nu în ultimul rând, varietății tematice și a domeniilor.

Cultura ocupă un loc important în cele aproximativ 80 de paginii lunare și se ocupă de literatura, artele vizuale, muzica etc. maghiară, română, europeană, dar sunt reprezentate și culturile asiatică, nord- și sud-americane, cea africană sau chiar australiană. Imaginea culturii române se conturează prin traduceri literare (poezie, proză), cronicile de carte sau de teatru, reacțiile la articolele altor publicații, prin recenzii, miniaturi de istorie literară sau – de ce nu – prin prezența unor personaje de literatură. Autorii articole sunt un general maghiari, dar există și articole preluate din presa românească.

Reprezentanți ai culturii române transilvănene de dinainte de 1918 sunt ilustrați în articolul lui Keresztury Sándor, printre care consideră ca cel mai marcant element „Astra” (Asociațiune pentru literatura română și cultura poporului român) sibiană, împreună cu realizările acesteia. După 1919 amintește „Asociația culturală Cele trei Crișuri” de la Oradea care numără printre publicațiile ei „Aurora” (bilingvă), „Cele trei Crișuri” și „Cele trei Crișuri pentru popor”. Alte două asociații amintite sunt „Asociațiunea Națională din Arad pentru conversarea poporului român” și „Asociația pentru cultura poporului din Maramureș” din Sighetu-Marmației.

Prozatorii amintiți de acesta ar fi Ion Agârbiceanu, Septimiu Popa, Ion Gorun sau Alexandru Ciurea, considerând ultimii trei ca având o valoare mai scăzută, dar fiind ardeleni în adevăratul sens al cuvântului. Liviu Rebreanu, amintit și el, îi sunt consacrate și alte articole care discută romanele lui – *Ion*, *Pădurea spânzuraților*, *Adam și Eva*, *Ciuleandra* sau *Răscoală*⁴. Tot aici este prezentat Mihail Sadoveanu cu opere valoroase, făcându-se o paralelă a celor doi. Alte nume pe care autorul articolului le consideră a fi valoroase în romanul românesc sunt Jean Bart, Ioan Agârbiceanu, Ion Al. Brătescu-Voinești, Gala Galaction, Mihăiescu, Tudor Arghezi, Adrian Maniu, Ion Minulescu, Matei Caragiale, Camil Petrescu, Mircea Eliade sau Ion Vinea. În poezie Octavian Goga (și ca traducător), Zaharie Bârșa, Aron

² Perioadele de funcționare ale reviste: 1926-1940, 1957-1989, 1990-2009, 2010 –

³ Dienes, László, *Beköszöntő [Introducere]*, februarie 1926,

<http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1926&honap=2>, 20.04.2015.

⁴ K. S., *A mai román regény [Romanul românesc contemporan]*, iunie 1931,

<http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1931&honap=6&cikk=5524>, 20.04.2015.

Cotruș, Teodor Mureșan, Ecaterina Pitiș, Lucian Blaga sau Emil Isac⁵; dintre istorici Ioan Lupașcu și Ion Lăpădatu; omul de știință în drept Onisifor Ghibu, lingviștii Sextil Pușcariu și George Giuglea.⁶

Literatura apare reflectată și ca spațiu al dezbinării sau înfrățirii diferitelor etnii și popoare. Literatura ca spațiu de întâlnire al națiunilor apare în articolul lui Radó Pál, care este preocupat de ideea de plagiat și a acuzațiilor dintre diferitele popoare în cazul autorilor individuali sau al operelor literaturii populare, acuzații ce s-au născut odată cu începuturile studiilor comparative și care aveau la bază datoria națională și patriotică a omului de știință care trebuia să arate că alte popoare au primit tema, gândul, forma artistică de la ei. Aceste hotare sunt cel mai ușor de trasat în beletristică, deoarece ea permutează și variază aproximativ 40 de teme de mii de ani și astfel este inevitabil să nu se ajungă la discordie. Este de netăgăduit că în acest domeniu popoarele au avut primit și de oferit. Migrarea unor teme, spune autorul, poate fi urmărită pas cu pas, de la națiune la națiune, de la individ la individ. Națiunile și indivizii sunt, de cele mai multe ori, verigile inconștiente ale circuitului spiritual și nu este nici meritul, nici handicapul verigii faptul că se află mai în față sau mai în spate în rând. Eventual norocul sau ghinionul ei.

Problema este cu atât mai accentuată în literatura populară, spune el, și aduce ca argument local cele enunțate de Iorga, care spusese că țaranul român, maghiar sau neamț nu poate fi recunoscut cu siguranță dacă li se schimbă hainele, atât de asemănători au devenit sub efectul condițiilor de viață similare. Totodată, el nu vorbește de uniformizare, întrucât acceptă ideea de culoare locală a fiecărei națiuni. Articolul a pornit de la problematica paternității temei din baladele *Meșterul Manole* și *Kömvives Kelemen*, iar spiritele s-au liniștit întrucâtva doar după ce s-a descoperit o baladă asemănătoare și la sârbi, de unde putea să treacă și la români și la maghiari. Autorul arată cu nu este în măsură să emită judecăți asupra dreptului prioritar asupra temei, dar arată că poate fi vorba de mai mult decât de peregrinarea unei teme și că această temă poate proveni dintr-un mit străvechi care poate să fi ajuns și la alte popoare decât la cele trei amintite. Faptul că cele trei seamănă poate fi consecința înrudirii condițiilor de viață a celor trei popoare.⁷ Literatura română populară este prezentă prin traducerea unor balade de către Kádár Imre, care deschide astfel o lume aparte, caracterizate de jalea iubitei, a străinului, a bătrânei, a iubitului părăsit etc.⁸ Baladele românești apărute în „Korunk” au fost traduse de Korvin Sándor (1937, pp. 68-69) și Salamon Ernő (1939, pp. 227-229).

Sub aspectul criticii literare, întâlnim chiar de mai multe ori numele lui E. Lovinescu. Keresztury Sándor, care îl consideră un om cu „o viziune clară și un om de știință eliberat de cătușele prejudecăților”, conducătorul entuziast al celei mai moderne mișcări literare românești și a cărui cărți se află în rândul celor mai valoroase lecturi ale culturii române. Autorul articolului salută apariția *Istoriei literaturii române contemporane*. Imediat după această prezentare urmează cea a sămănătorului de parcă ar lega mișcarea de Lovineascu – fără nici o intenție, desigur – care considera lirica sămănătoristă „cimitirul poeziei române”.

⁵Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban [Cultura română din Transilvania în zilele noastre]*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.

⁶Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban [Cultura română din Transilvania în zilele noastre]*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.

⁷Radó, Pál, *Nemzetek találkozásása az irodalomban [Întâlnirea națiunilor în literatură]*, ianuarie 1927, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1927&honap=1&cikk=4221>, 20.04.2015.

⁸Bolyai, Zoltán, *A havas balladái [Baladele munților]*, iunie 1932, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1932&honap=6&cikk=5751>, 21.04.2015.

Arată reacțiile la sămănătorism, apoi apariția „Vieții noi” a lui Densusianu, continuând cu simbolismul, ortodoxismul lui Nechifor Crainic.⁹ Un alt articol care se ocupă cu orientările moderne – conform principului sincronizării – mai precis cu suprarealismul, scoate în evidență rolul de inițiator al unei astfel de mișcări, respectiv al dadaismului.¹⁰

Cultura, după cum afirmă Grigore Alexandrescu, are nevoie de pace pentru ca prin științe și arte națiile înfrățite să găsească drumul slavei, deoarece războiul e „bici groaznic”. În acest sens întâlnim numele scriitorului Eugen Relgis, adept al pacifismului.¹¹ Viziunea celor ce luptă pentru pace este dublată de politică.

Scriitorul și politica apar în articolul nesemnat despre Panait Istrati care prezintă polemicele din jurul scriitorului, iar autorul articolului prezintă situația în care Panait Istrati a trebuit „să își aleagă tabăra”. Autorul articolului arată că în septembrie 1928 într-o scrisoare către în Francis Jourdain, Istrati spune că și-a salvat sufletul condamnat să putrezească în Occident, iar în cartea de amintiri a comunei, semnată înaintea lui de Barbusse și Gorki, că a văzut în timpul călătoriei lui cele mai strălucite exemple ale construcției sociale și că doar URSS-ul este capabil să îndeplinească toate speranțele de viitor. În martie 1929, Istrati se întoarce din Rusia la Paris, iar în septembrie 1930 descrie ceea ce văzuse anterior ca Mecca, asemenea celui mai cumplit iad. Explicația autorului articolului este că în timpul șederii în Rusia s-a aflat sub vraja lucidității rusești, statisticilor și tractoarelor, a colectivizării, dar odată cu întoarcerea la Paris a reintrat în magia Cartierului Latin. Cazul lui este al omului de litere: se termină acolo unde începe viața și moare literatura.¹² El mai este amintit prin aspectul francez al operei sale.¹³

Orientările culturii române sunt discutate și de Melius József, care arată influențele franceze asupra literaturii române, influențe regăsite și în teatru sau în artele plastice. Viața intelectuală, alături de cea politică se concentrează la București, spune Melius evidențiind tocmai acea latură a Bucureștiului care este prezentată de Neagu Djuvara în *România între Orient și Occident*, arătând că centrul este Micul Paris, contrastând puternic cu mahalalele sărăcicioase de la marginea orașului.¹⁴

Teatrul sau actoriaca formă de cultură este prezentă prin elogiul adus actriței române Maria Ventura, actriță sărbătorită la Paris. Autorul articolului, aflându-se în așteptarea unei reprezentări la Teatrul Național din București, arată că renumele obligă. El consideră după prima scenă că actrița nu intră în categoria celor care cuceresc criticul la prima vedere, dar la finalul actului cinci punctează ca trăsături ale actriței naturalețea, credibilitatea. În actul VI nu a mai fost „acea actriță strălucită” cum a ajuns să o considere, ci Johanna însăși, iar autorul consideră că merită cele câteva sute de km pentru a o auzi și vedea.¹⁵

⁹Keresztury, Sándor, *A mai román irodalom [Literatura română contemporană]*, septembrie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4401>, 20.04.2015.

¹⁰Tamás, Aladár, *A szürrealizmus [Suprarealismul]*, iulie 1926, <http://www.korunk.org/?q=node/4180>, 20.04.2015.

¹¹Turnowsky, Sándor, *Pacifizmus és forradalom [Pacifism și revoluție]*, decembrie 1929, <http://korunk.org/?q=node/5067>, 21.04.2015.

¹²f.s., *A Panait Istrati eset [Cazul Panait Istrati]*, iunie 1930, <http://korunk.org/?q=node/5233>, 21.04.2015.

¹³Bégnin, Albert, *A modern francia irodalom [Literatura franceză modernă]*, <http://www.korunk.org/?q=node/4615>, 21.04.2015

¹⁴Melius, N. József, *A mai román szellemi élet főirányai [Principalele orientări ale vieții intelectuale românești]*, ianuarie 1933, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1933&honap=1&cikk=5883>, 20.04.2015.

¹⁵Dido, *Marioara Ventura „Szent Johannája [Sfânta Johanna a Marioare Ventura]*, martie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4113>, 20.04.2015.

Situația tipografiilor și editurilor din Transilvania este diseminată de către Dienes László care așează problematica în contextul polemicilor privind literatura maghiară din România, care se află în anii copilăriei, ai primilor pași. El pledează pentru obiectivitate, iar în susținerea opiniilor sale aduce date concrete: arată, pe lângă creșterea numărului de cărți maghiare – în 1913 apăruseră abia 77, tot la fel în primii doi ani de după 1918, mai apoi numărul se mărește cu 40-60 de cărți pe an, ajungându-se în 1924 la aproape 300 și numărul tipografiilor care este de 238 și dintre care 27,7 sunt românești¹⁶. Un alt articol al aceluiași autor prezintă conceptul de *balcanic* – „Balkanvare”, „pour les Balcans” –, arătând că termenul desemnează produsele de categorie inferioară. Conceptul de „ediție balcanică” îl introduce prin explicarea ideii germanului *Heinz Steinrück*, care propune introducerea unor ediții ieftine de carte, etichetate „ediții externe”. Aceste ediții ar viza țări ca Franța, Italia, Rusia, țările balcanice, Ungaria, România și Turcia.¹⁷ Keresztury Sándor atrage atenția asupra problemei scăderii numărului de cărți românești după schimbare. Singura încercare viabilă o consideră Biblioteca Sămănătorul coordonată de Dieceză de la Arad.¹⁸

Primul lexicon cultural transilvănean care cuprinde elemente românești, săsești și maghiare este cel al lui Osvát Kálmán apărut la Oradea.¹⁹ O antologie românească în traducere maghiară conține texte ale Văcăreștilor, Asachi, Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Bolintineanu, Vasile Alecsandri. La acest nume, autorul articolului face unele comentarii ce reflectă cunoașterea valorii literaturii române. Impută lipsa unor balade culese de Alecsandri sau a unor pasteluri. La Eminescu observă că este un poet deja cunoscut publicului maghiar. Alte nume prezente sunt: Alexandru Vlahuta, Cosbuc, Stefan O. Iosif, Panait Cerne și Dimitrie Anghel.²⁰

Presă românească apare în diferite moduri – de la comentarea unor articole din presa românească la articole preluate. Într-un articol nesemnat²¹ din primul număr al „Korunk” se face o observație foarte pertinentă despre soarta presei maghiare din Transilvania, pornindu-se de la prezentarea unui articolul, „Pentru presa Ardealului” al lui N. Ghiulea.²² Ni se rezumă ideile lui Ghiulea: presa românească ardeleană de nivel superior înainte de 1918, pentru că reprezenta o exprimare a sentimentului național, gazetele nu erau „întreprinderi comerciale”, se adresau sufletului. Azi [1926] au devenit corporatiste, lipsite de idealism, iar presa de partid este făcută „cu foarfeca” din presa bucureșteană etc.

În „Korunk” ni se arată că soarta presei maghiare ardelenă este asemănătoare, doar că în sens invers. Dacă înainte de 1918 poziția ocupată față de capitală [Budapesta], era una de inferioritate, caracterizată de provincialism și obscuritate, după 1918, prin dispariția concurenței, a devenit tot mai puternică și valoroasă. În aceeași ordine de idei, Keresztury Sándor prezintă situația culturii din Transilvania – deci și pe ce a culturii române – , care,

¹⁶ d.l.[Dienes László], *Az erdélyi magyar könyvtermelés hatévi mérlege [Bilanțul cărților maghiare din Transilvania pe șase ani]*, martie în „Korunk”1926, <http://korunk.org/?q=node/4121>, 20.04.2015.

¹⁷ d.l.[Dienes László], *Balkánkiadás [Ediție balcanică]*, iulie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4183>, 20.04.2015.

¹⁸ Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban [Cultura română din Transilvania în zilele noastre]*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.

¹⁹ G.G.[Gaál Gábor], *Osvát Kálmán lexikona... [Lexiconul lui Osvát Kálmán...]*, ianuarie, 1929, <http://korunk.org/?q=node/4734>, 21.04.2015.

²⁰ Sz. L. [Szenczei László], *Magyar-román anthologia [Antologie maghiară-română]*, ianuarie 1931, <http://korunk.org/?q=node/5389>, 21.04.2015.

²¹ f.s., *Az erdélyi sajtó megváltozott helyzete [Noua situație a presei transilvane]* în „Korunk”, februarie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4089>, 15.04.2015.

²² Ghiulea, Nicolae, *Pentru presa Ardealului* în „Societatea de mâine”, nr. 3 / 1926, pp. 31-33.

crede el, era înfloritoare înainte de război, dar care a ajuns într-o stare de declin. Din același articol aflăm că problema este pusă și de Ghorghe Bacalogu într-o prelegere susținută în 1924 la Ateneul Român. Kerestury consideră că energiile există, dar că ele sunt înecate în lupte politice și dorința de îmbogățire, aspectul cultural primind o poziție secundară în Transilvania. Situația presei românești este asemănătoare, multe dintre publicații dispărând în primii ani de după 1918, poate și din cauza emigrării unora dintre conducătorii / redactorii lor. Printre numele amintite apar Octavian Goga, C. Tăslăuanu, Ion Moța, Ghibu Onisifor etc. Astfel, Transilvania abia numără câteva publicații de valoare românești. Aici amintește „Transilvania” și „Dacoromânia” clujeană ca reprezentante ale publicațiilor literare și științifice de valoare, „Cele trei Crișuri”, „Cosânzeana”, „Familia” reînființată la Oradea în 1926 de Samarineanu G. Mihai. Consideră „Societatea de mâine” condusă de Ion Clopoțel ca fiind de nivel european, amintește și organul partidului aflat sub direcția lui Goga, „Țara Noastră”.²³ Revista „Gândirea” este salutată la împlinirea celor zece ani de apariție în articolul *A tizéves Gandirea [„Gândirea” la zece ani]* și prezintă cuvintele lui Cezar Petrecu despre unitatea de care a dat dovadă „Gândirea” și de caracterul particular pe care l-a luat revista în contextul clujean.²⁴

Presa din Ardeal și ocaracteristică particulară – multilingvismul. De la primul dicționar cvadrilingv, *Lesiconul românescu-latinescu-ungurescu-nemțescu*, se ajunge la diferite publicații bilingve sau multilingve. Necesitatea acestora este motivată de situația literaturii maghiare din Transilvania și face o trecere în revistă a tuturor aspectelor ei, amintind și planurile de înființare a unor periodice bilingve, româno-maghiare²⁵. O astfel de gazetă este „Banatul” – în limbile română, germană, maghiară – de care aflăm prin intermediul lui Keresztury Sándor, care comentează un articol al lui Cornel Grofșorean²⁶. În aceeași ordine de idei se înscriu schimburile dintre „Pásztortűz”, „Klingsorral” și „Cele trei Crisuri”.²⁷

Artele plastice sunt prezente prin articolul lui Aurel Ciupe, care atrage atenția asupra faptului că schimbările au generat nenumărate discuții sociale și culturale, ba chiar foarte des pe fondul literaturii, dar că opinia publică a fost preocupată relativ rar de problemele artelor plastice autohtone, indiferent că se vorbește de Transilvania sau de Principatele Unite. Apar unele critici, studii în presă, dar artele plastice transilvănene nu au un forum propriu, de parcă lipsește interesul. Pictorul sau sculptorul transilvănean – indiferent că e român, sas sau maghiar, stă singur în fața publicului. Nu există viață culturală organizată în acest domeniu. Prezintă formele de organizare din secolul XIX, cum ar fi Academia ieșeană înființată de Kogălniceanu la Iași sau cea bucureșteană; nume ca Teodor Aman, Stănescu sau Mirea sau cei pe care îi consideră cei mai importanți Grigorescu, Andreescu și Luchian, pe care îi prezintă mai detaliat. Dintre sculptori, îl amintește pe Paciurea. Primul Război Mondial nu a fost un factor benefic în acest domeniu, dar începutul perioadei interbelice ridică interesul față de

²³Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.

²⁴K. L., *A tizéves Gandirea [„Gândirea” la zece ani]*, februarie 1930, <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1931&honap=2&cikk=5402>, 20.04.2015.

²⁵Szentimrei, Jenő, *Magyar irodalom Erdélyben [Literatură maghiară în Transilvania]*, <http://www.korunk.org/?q=node/4253>, 20.04.2015.

²⁶Keresztury, Sándor, *Európa „szükségserü” elbalkánizálódása [Balcanizarea „necesară” a Europei]*, mai 1926, <http://korunk.org/?q=node/4157>, 20.04.2015.

²⁷Szentimrei, Jenő, *Magyar irodalom Erdélyben [Literatură maghiară în Transilvania]*, <http://www.korunk.org/?q=node/4253>, 20.04.2015.

ismurile occidentale, chiar dacă unele sunt privite cu reticență. În această serie amintește nume ca Ressu, Tonița, Sirato, Steriadi, Dumitrescu, Strâmbu, Han, Storck, Medrea și Jalea sau Papatriandafil, Catargi, Soroceanu, Kessner, Rodica Maniu, Onofrei și Baraschi în sculptură. Critica este reprezentată de nume ca Lucian Blaga și Emil Isac, Adrian Maniu, Oscar Walter Cisek, Petre Comarnescu, Tache Soroceanu, Nenițescu și Tonița. Se plânge de faptul că statul nu sprijină îndeajuns această ramură a culturii.²⁸ Ideea este continuată de Ciupe și în numărul din februarie.²⁹

Muzica ocupă un loc restrâns, fiind prezentă prin Bartók Béla, care a utilizat și prelucrat teme și motive ale muzicii românești.³⁰

Religia este și ea un aspect al culturii, iar cea ortodoxă apare prin articolul lui Keresztury Sándor, care arată că societatea românească, după ce „a rezolvat” problema școlii, s-a îndreptat spre legea privind practicarea religiei și încheierea concordatului cu Vaticanul, care are aspecte mult mai adânci, de politică mondială, deoarece relația Romei și a ortodocșilor români este importantă nu doar pentru România, ci pentru întreaga Europă Centrală și soarta acestei relații va dicta orientarea spre Occident sau spre pravoslavismul ce gravitează spre autocrație. Keresztury prezintă orientarea de până atunci a românilor ca fiind direcționată mai ales spre est. Condițiile istorico-politice au poziționat România în rândul puterilor vestice, deci este necesară și o schimbare urgentă de viziune în gândire și politică, de unde trebuie eliminate urmele bizantismului, care au dus la crearea unei corupții aparte, au provocat decădere morală. Astfel s-a considerat o necesitate independența Bisericii greco-catolice și întoarcerea ei spre Occident. Noua orientare, arată autorul articolului, are tot mai mulți adepți, nu doar printre laicii români, ci și printre membri clerului, un reprezentant de frunte fiind profesorul universitar clujean dr. Onisifor Ghibu, pe care îl consideră „cunoscătorul cu cele mai aprofundate cunoștințe în istoria și dreptul bisericesc în viață”, făcând o prezentare succintă a cărților și ideilor acestuia. Alături de el amintește nume și publicații din lumea culturală, religioasă sau politică, nume preocupate de problemă (Principesa Alexandrina Gr. Cantacuzino, Nicolae Iorga, secretarul de stat Ispir, preotul-poet Nicifor Crainic, dr. Aurel Mager, respectiv „Țara noastră”, „Telegraful român” publicația oficială a mitropoliei române, „Albina” etc.), de relațiile amiabile și deschise cu Vaticanul.³¹

Revista prezintă diferite aspecte ale culturii române, mai ales a celei din Transilvania. De nenumărate ori, ea este relaționată cu celelalte culturi prezente în acest spațiu, cu cea maghiară, germană etc. Din punctul de vedere al ocupării spațiului în revistă, trebuie să se admită punctul de vedere al lui Aurel Ciupe, care observase că dintre diferitele forme de cultură, literatura este cea sprijinită, discutată, promovată, celelalte forme fiind neglijate uneori aproape total, nedispunând aproape deloc forumuri, organe de promovare sau forme de organizare. Literatura, în schimb, pe lângă articolele generale, este prezentă în coloanele publicației prin istorie și critică literară, cronică de carte, traduceri etc. Dintre autorii promotori culturii române în revista „Korunk” se evidențiază Keresztury Sándor sau Melius József.

²⁸Ciupe, Aurel, *Az ó-romániai és erdélyi képzőművészet [Artele plastice în Transilvania și Principatele Unite]*, ianuarie 1929, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1929&honap=1&cikk=4716>, 20.04.2015.

²⁹Ibidem, februarie 1929, <http://korunk.org/?q=node/4749>, 21.04.2015.

³⁰Pollatsek, László, *Bartók Béla és az új zene [Bartok Béla și noua muzică]*, iunie 1929, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1929&honap=6&cikk=4885>, 21.04.2015.

³¹Keresztury, Sándor, *Onisifor Ghibu — A román ortodoxia új orientációja [Onisifor Ghibu – noua orientare a ortodoxiei române]*, aprilie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4134>, 20.04.2015.

Acknowledgements

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077

BIBLIOGRAPHY:

- Bégnin, Albert, *A modern francia irodalom [Literatura franceză modernă]*, <http://www.korunk.org/?q=node/4615>, 21.04.2015
- Bolyai, Zoltán, *A havas balladái [Baladele munților]*, iunie 1932, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1932&honap=6&cikk=5751>, 21.04.2015.
- Ciube, Aurel, *Az ó-romániai és erdélyi képzőművészet [Artele plastice în Transilvania și Principatele Unite]*, ianuarie 1929, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1929&honap=1&cikk=4716>, 20.04.2015.
- Ciube, Aurel, *Az ó-romániai és erdélyi képzőművészet [Artele plastice în Transilvania și Principatele Unite]*, februarie 1929, <http://korunk.org/?q=node/4749>, 21.04.2015.
- d.l.[Dienes László], *Az erdélyi magyar könyvtermelés hatévi mérlege [Bilanțul cărților maghiare din Transilvania pe șase ani]*, martie în „Korunk”1926, <http://korunk.org/?q=node/4121>, 20.04.2015.
- d.l.[Dienes László], *Balkánkiadás [Ediție balcanică]*, Iulie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4183>, 20.04.2015.
- Dido, *Marioara Ventura „Szent Johannája [Sfânta Johanna a Marioare Ventura]*, martie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4113>, 20.04.2015.
- Dienes, László, *Beköszöntő [Introducere]*, februarie 1926, <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1926&honap=2>, 20.04.2015.
- f.s., *A Panait Istrati eset [Cazul Panait Istrati]*, iunie 1930, <http://korunk.org/?q=node/5233>, 21.04.2015.
- f.s., *Az erdélyi sajtó megváltozott helyzete [Noua situație a presei transilvane]* în „Korunk”, februarie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4089>, 15.04.2015.
- G.G.[Gaál Gábor], *Osvát Kálmán lexikona... [Lexiconul lui Osvát Kálmán...]*, ianuarie, 1929, <http://korunk.org/?q=node/4734>, 21.04.2015.
- Ghiulea, Nicolae, *Pentru presa Ardealului* în „Societatea de mâine”, nr. 3 / 1926, pp. 31-33.
- K. L., *A tizéves Gandirea [„Gândirea” la zece ani]*, februarie 1930, <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1931&honap=2&cikk=5402>, 20.04.2015.
- K. S., *A mai román regény [Romanul românesc contemporan]*, iunie 1931, <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=1931&honap=6&cikk=5524>, 20.04.2015.
- Keresztury, Sándor, *A mai román irodalom [Literatura română contemporană]*, septembrie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4401>, 20.04.2015.
- Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban [Cultura română din Transilvania în zilele noastre]*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.
- Keresztury, Sándor, *Az erdélyi román közművelődés napjainkban*, iulie 1927, <http://korunk.org/?q=node/4386>, 20.04.2015.
- Keresztury, Sándor, *Európa „szükségszerű” elbalkánizálódása [Balcanizarea „necesară” a Europei]*, mai 1926, <http://korunk.org/?q=node/4157>, 20.04.2015.
- Keresztury, Sándor, *Onisifor Ghibu — A román ortodoxia új orientációja [Onisifor Ghibu — noua orientare a ortodoxiei române]*, aprilie 1926, <http://korunk.org/?q=node/4134>, 20.04.2015.

- Melius, N. József, *A mai román szellemi élet főirányai [Principalele orientări ale vieții intelectuale românești]*, ianuarie 1933, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1933&honap=1&cikk=5883>, 20.04.2015.
- Pollatsek, László, *Bartók Béla és az új zene [Bartok Béla și noua muzică]*, iunie 1929, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1929&honap=6&cikk=4885>, 21.04.2015.
- Radó, Pál, *Nemzetek találkozása az irodalomban [Întâlnirea națiilor în literatură]*, ianuarie 1927, <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1927&honap=1&cikk=4221>, 20.04.2015.
- Romániai magyar irodalmi lexikon (RMIL)*, vol. I (A-F), Ed. Kriterion, București, 1981.
- Sz. L. [Szenczei László], *Magyar–román anthologia [Antologie maghiară-română]*, ianuarie 1931, <http://korunk.org/?q=node/5389>, 21.04.2015.
- Szentimrei, Jenő, *Magyar irodalom Erdélyben [Literatură maghiară în Transilvania]*, <http://www.korunk.org/?q=node/4253>, 20.04.2015.
- Tamás, Aladár, *A szürrealizmus [Suprarealismul]*, iulie 1926, <http://www.korunk.org/?q=node/4180>, 20.04.2015.
- Turnowsky, Sándor, *Pacifizmus és forradalom [Pacifism și revoluție]*, decembrie 1929, <http://korunk.org/?q=node/5067>, 21.04.2015.